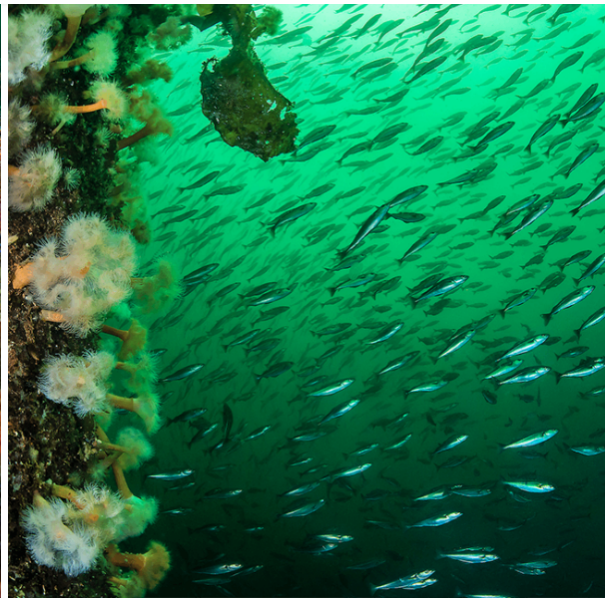

Arealbruk i norske fiskerier

Norge har en lang, variert og viktig kystlinje, og store havområder

SALT Lofoten
15 June 2023

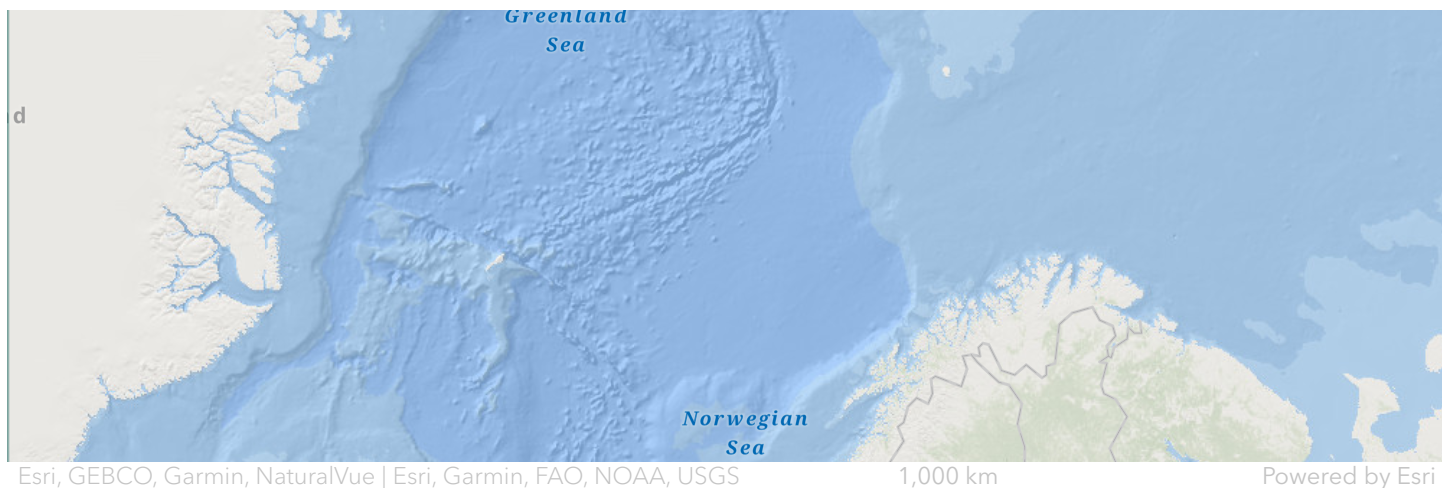

Her ligger det store verdier, og det er mye interesse for å utnytte kyst- og havområdene våre til ny økonomisk aktivitet. Havvind, oppdrett og mineralutvinning på havbunnen er næringer som kan skape stor aktivitet, men som har behov for store sjøarealer

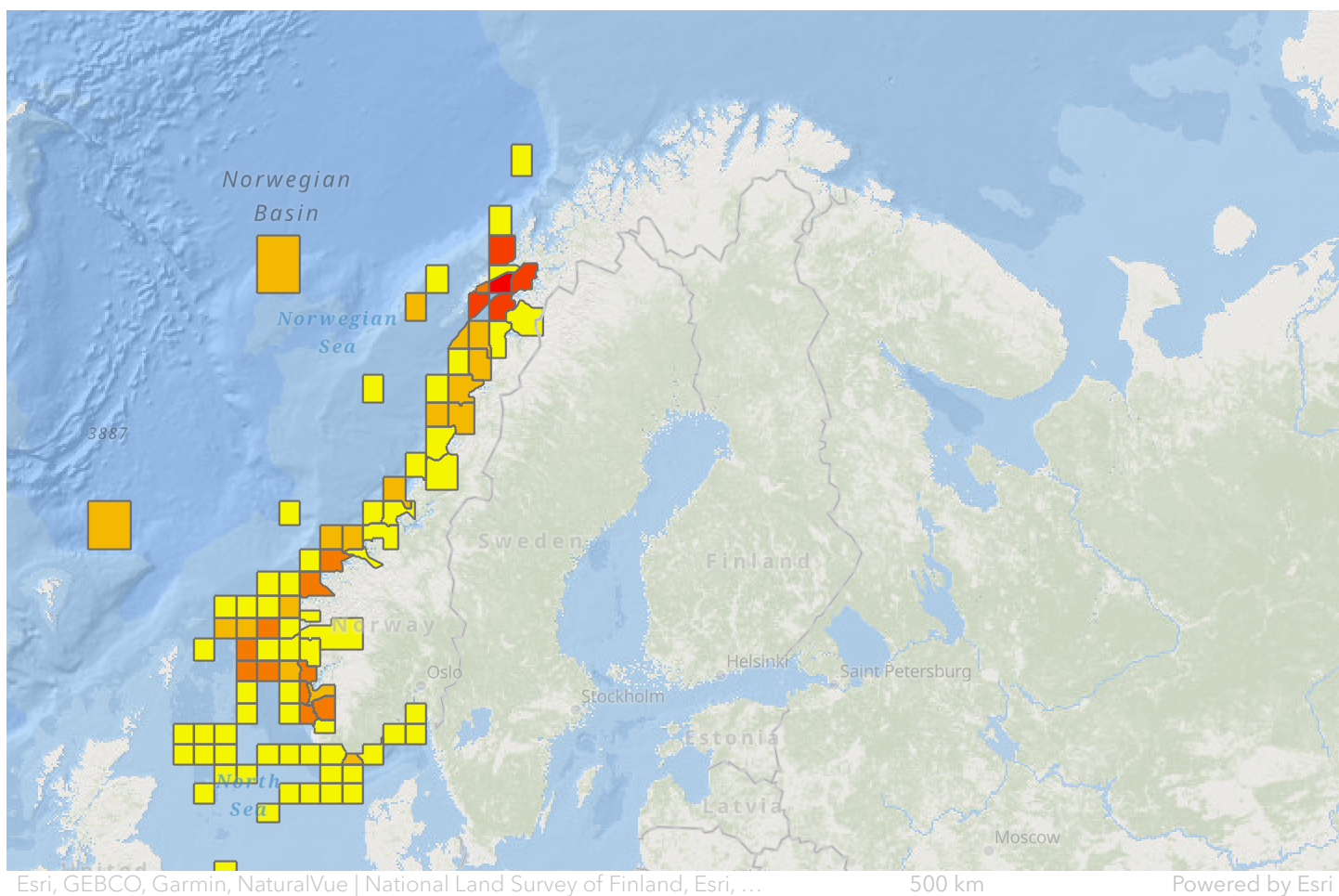

I denne sammenhengen er det viktig å ha god kunnskap om arealbehovet til næringene som allerede benytter sjøarealene. Fiskeriaktiviteten i Norge har lange tradisjoner. Nå når nye næringer står på trappene og ønsker å bruke store arealer til faste installasjoner, kan fiskere oppleve å bli fortrent fra viktige fiskeriområder. Det er derfor svært viktig å dokumentere dagens bruk av sjøarealer til fiskeriaktivitet, slik at ny næring til havs medfører minst mulig ulempe for fiskere

Dagens arealbruk i fiskerinæringen

Fiskerienes areal er godt dokumentert i Norge. Ved landing av fangst er fiskere pålagt å levere en landingsyddel med informasjon om fangststed, landingssted, redskap, art og vekt. Denne informasjonen kan vise hvilke områder fisken som leveres er fisket i, og kan på denne måten vise viktige fiskeriområder, lokalt og nasjonalt

Dette kartet viser hvor det ble fanget makrell i 2011

Ved å bla videre kan man se tilsvarende kart for de neste årene

Powered by Esri

2013

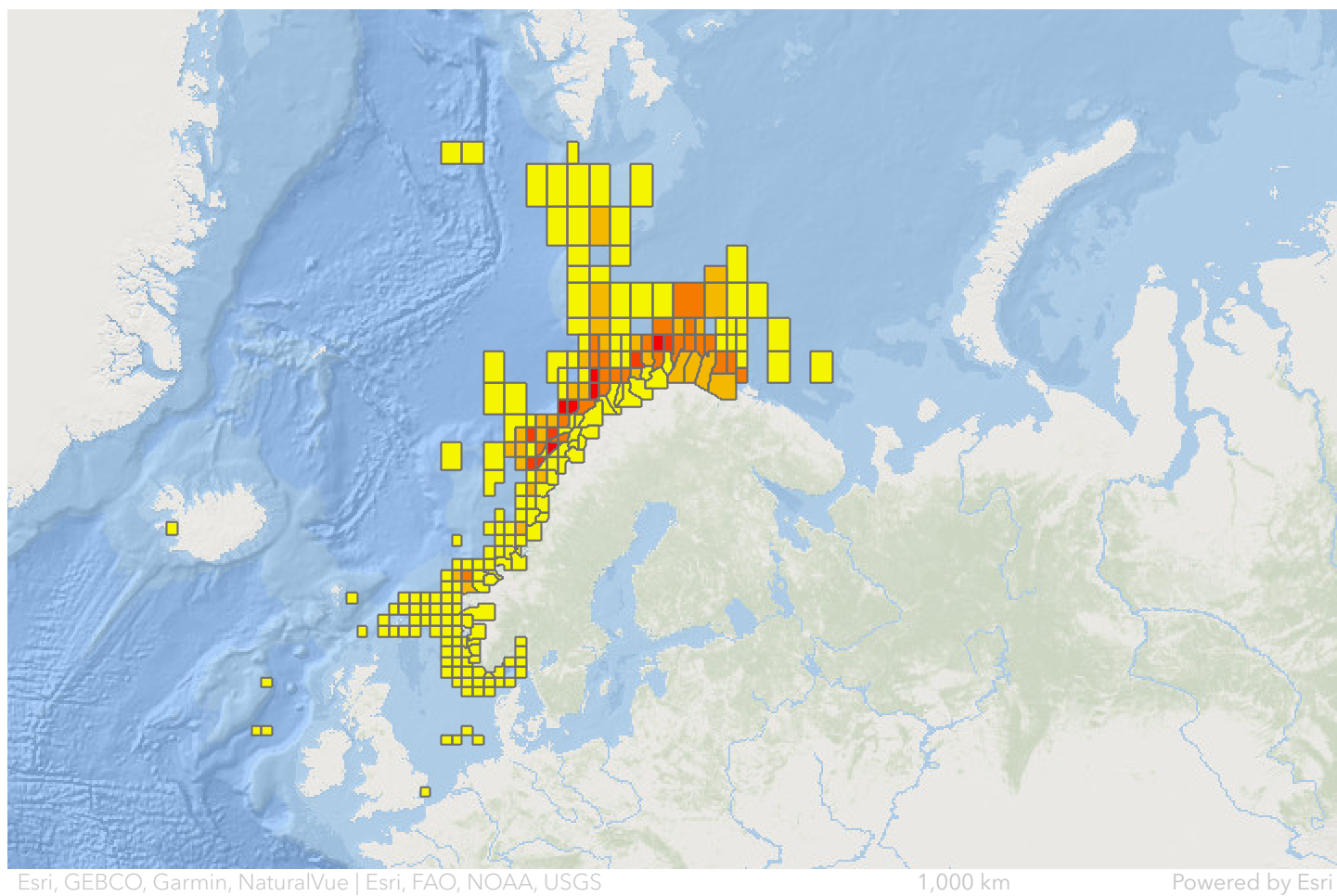
Powered by Esri

2015

2017

2019

og 2021

Og tilsvarende, hvor det ble fanget torsk i 2011

Esri, GEBCO, Garmin, NaturalVue | Esri, FAO, NOAA, USGS

1,000 km

Powered by Esri

2013

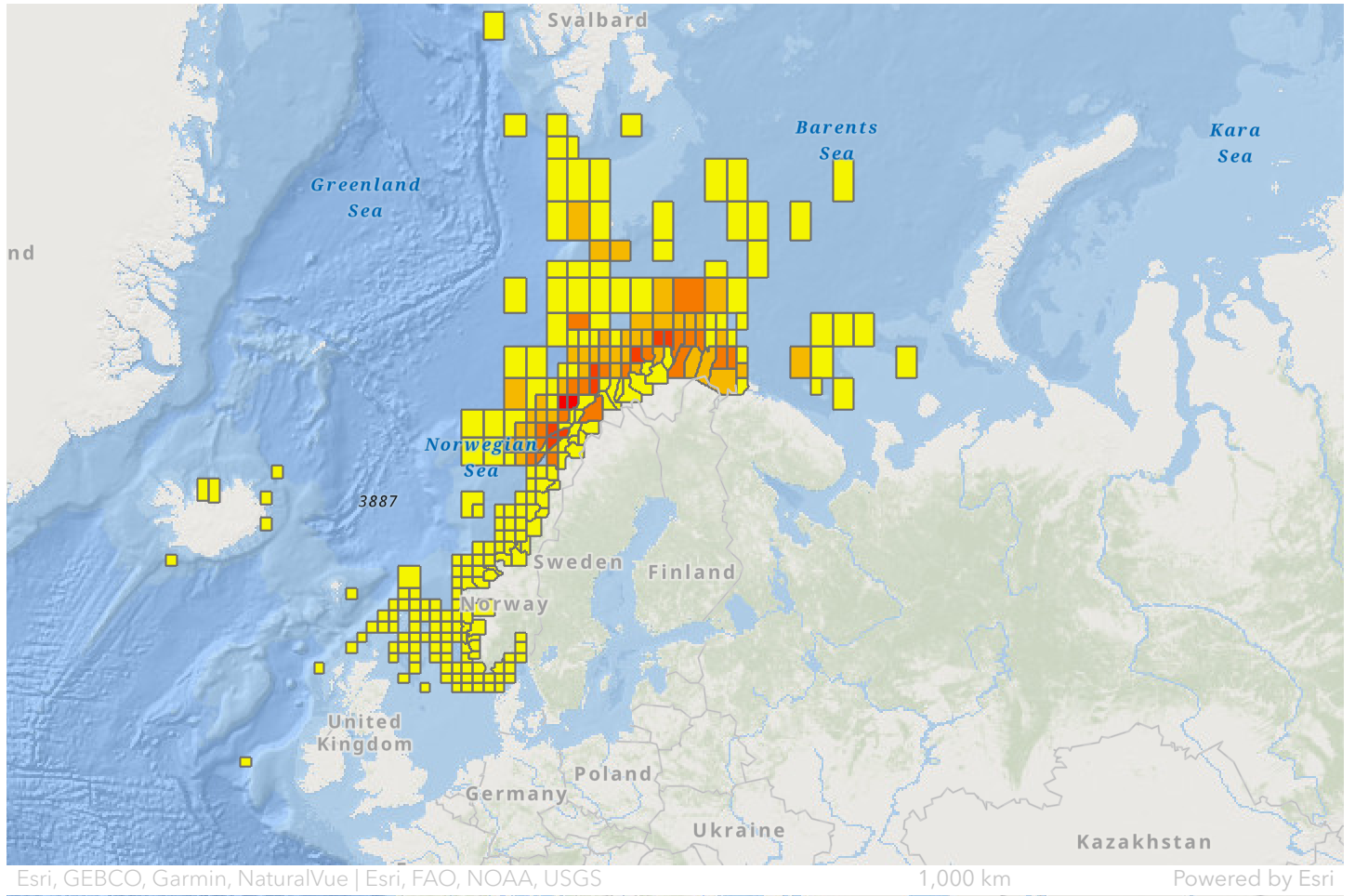
Esri, GEBCO, Garmin, NaturalVue | Esri, FAO, NOAA, USGS

1,000 km

Powered by Esri

2015

2017

2019

Powered by Esri

og 2021

Arealbehov og sameksistens

Kartene over fiskeriaktivitet og naturgitte kvaliteter gir en oversikt over fiskerinæringens arealbehov, men de har lav oppløsning, og forteller ikke hele historien.

Fiskerne er de historiske brukerne av sjøarealene, og kjenner områdene og behovene best.

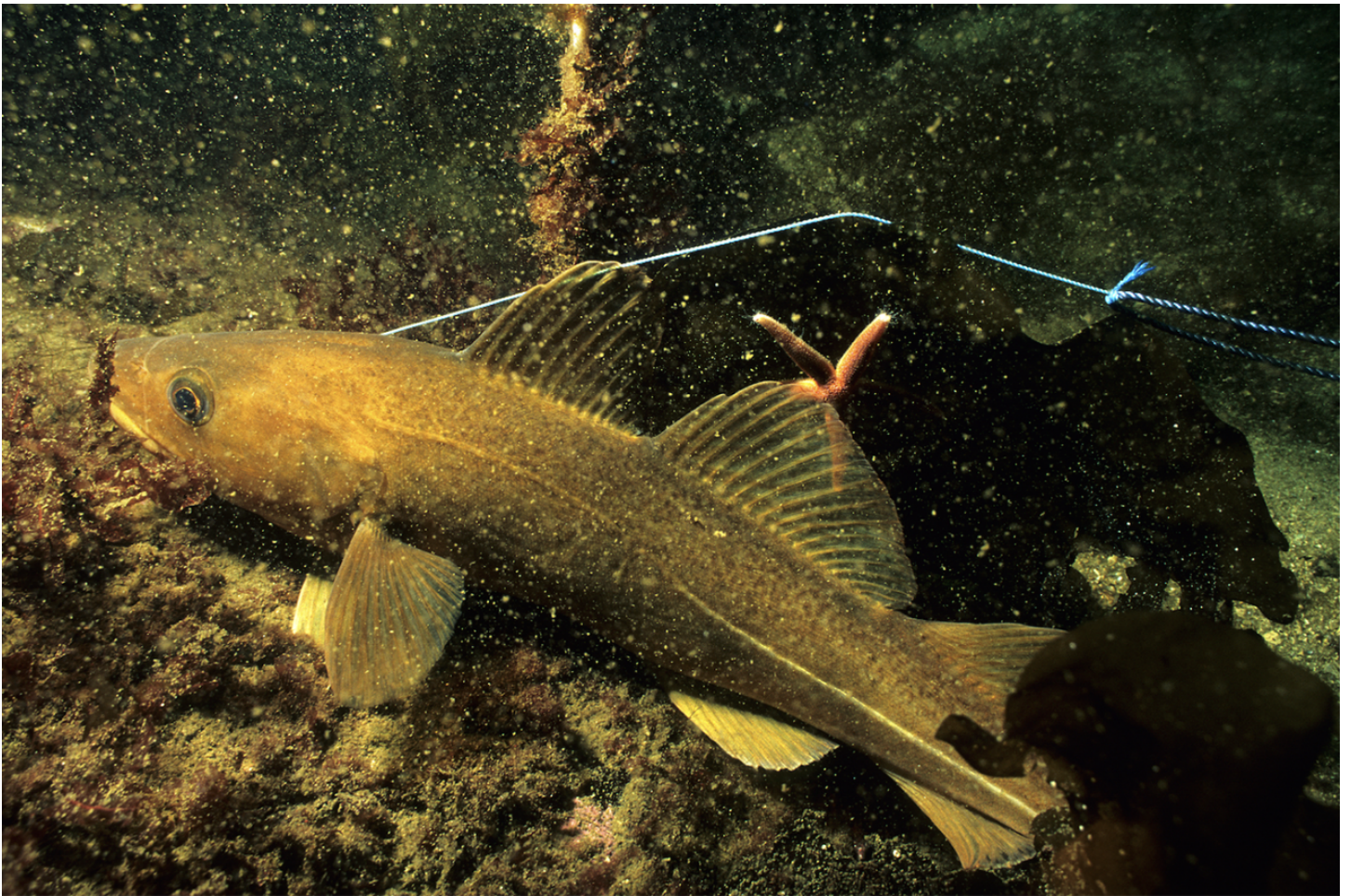
De norske fiskeriene er svært varierte. Fiske foregår fra små båter med mannskap på en eller to, helt kystnært og lengst inne i fjordene, fra sjarker og større kystfartøy, og fra store havgående fartøy som er på fiske i flere uker om gangen. Disse er alle spesialisert til fiske av ulike arter, under ulike forhold, og benytter seg av redskap som er tilpasset det aktuelle fisket. Ofte er fartøy utstyrt med en kombinasjon av ulike redskapstyper, som setter dem i stand til å fiske mest mulig effektivt under forholdene de er gitt.

Denne variasjonen stiller høye krav til samspill og sameksistens på havet

For å danne et helhetlig bilde av dagens og framtidens behov og utfordringer for fiskerinæringen, har vi snakket med aktive fiskere fra ulike flåtegrupper og som fisker med ulikt redskap, fra hele landet.

Tidligere har dagens sameksistens i havnæringene blitt beskrevet hovedsakelig som god, blant annet av [Senter for hav og Arktis](#)

Våre samtaler viser at fiskerne i stor grad er enig i dette. I forholdet mellom ulike flåtegrupper og redskapstyper kan det være overlappende interesser og behov for ulik bruk av arealene. Dette kan gi utfordringer, men fiskere fra alle grupper forteller at mye kan løses med god kunnskap og forståelse for hverandres fiskemetode

Det er få direkte konflikter i fiskeriene, og dette tilskrives godt samarbeid, god forståelse for hverandre og stor vilje til å følge spilleregler som legger til rette for best mulig sameksistens

Sameksistensen i fiskeriene beskrives i det store og hele som god, selv om det fortelles om utfordringer i enkelte områder, i enkelte sesonger og i forholdet mellom enkelte flåtegrupper og redskapstyper

Fiskerne forteller at utfordringer knyttet til arealbehov i stor grad er forbundet med andre eksisterende eller nye næringer, og ikke med andre deler av fiskeriene

De tradisjonelle fiskeområdene er også de som i de fleste tilfeller er mest aktuelle for etablering av nye næringer. Tradisjonelle fiskeplasser er gjerne på forholdsvis grunne områder, og kjennetegnes gjerne av god vanngjennomstrømning og god næringstilgang for fisken, gunstige bunnforhold og gode strøm- og værforhold. En eller flere av disse egenskapene, som er det som gjør dem til gode fiskeplasser, gjør dem også godt egnet for andre næringer. Det er med bakgrunn i dette frykt for at det må avgis areal i de beste fiskeplassene når nye havnæringer skal anlegges

Oljenæringa er den næringen som har den lengste felles historien med fiskeriene. Selve produksjonen og installasjonene er generelt ikke et problem for fiskeriene. De opptar noe areal som har blitt gjort utilgjengelig for fiskeriene, men så lenge dette har vært den eneste næringen med faste installasjoner til havs, har det vært mulig å tilpasse seg

Oljenæringas arealbruk trekkes likevel fram som eksempel på at det vil bli problematisk for fiskeriene dersom flere næringer vil kreve areal med faste installasjoner til havs

Det som skaper utfordringer med dagens aktivitet i oljenæringa er seismikkskyting, en form for oljeleting hvor kraftige lydbølger sendes ut for å kartlegge havbunnen

Dette trekkes fram av samtlige fiskere vi har snakket med, med unntak av dem som kun fisker helt kystnært og inne i fjordarmer

Mange kystfiskere forteller at de har mistet gode fiskeområder til oppdrettsanlegg i økende grad ettersom anleggene har blitt større og mer arealkrevende

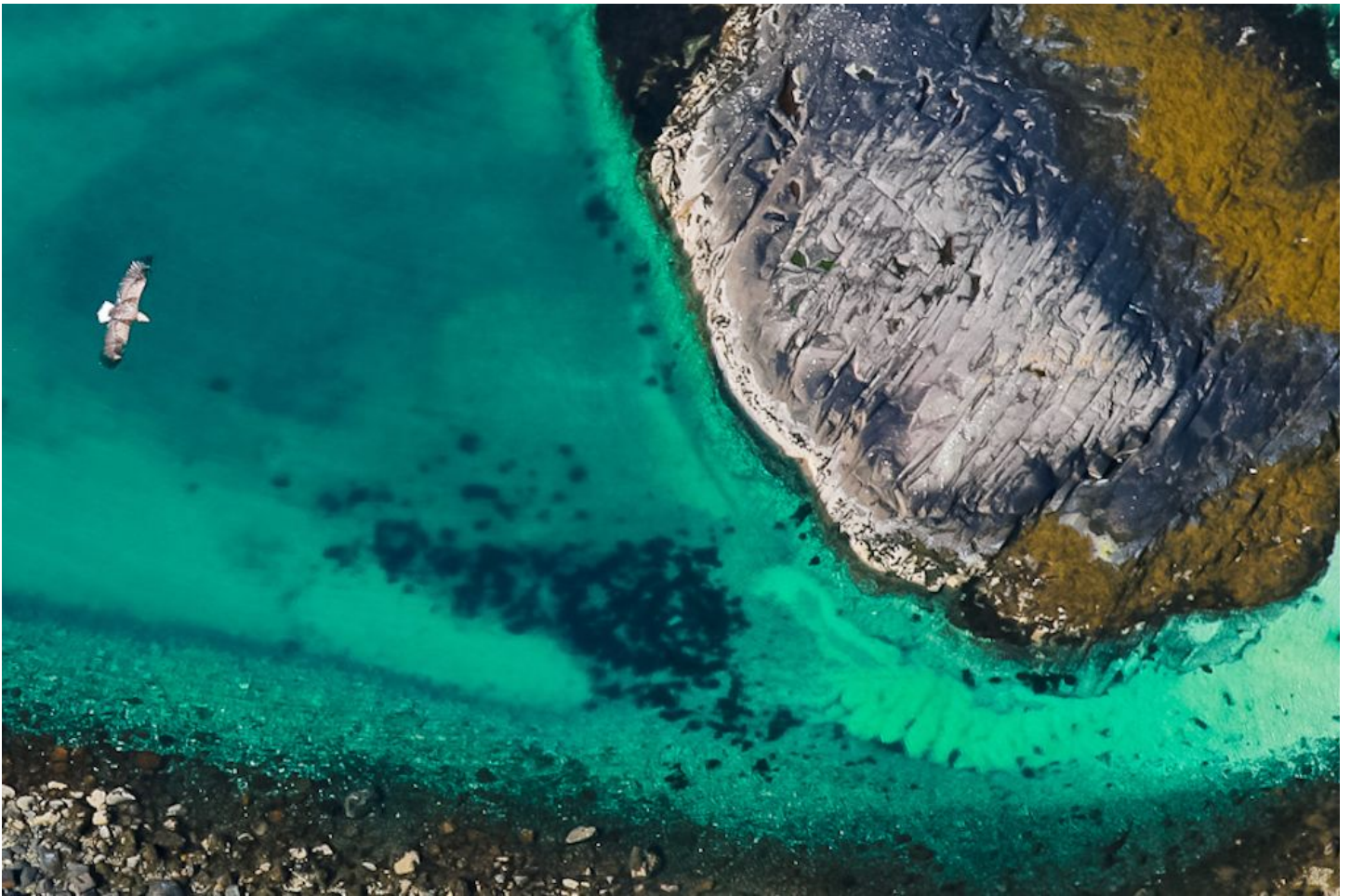
Det er frykt for at dette også vil skje på havet når havbasert oppdrett utvikles

Det er også tilsvarende bekymringer for opprettelse av havvindalegg. Mange av de beste, tradisjonelle fiskeplassene er på grunne banker. Dette er typiske ansamlingssteder for fisk. Men det er også de mest tilgjengelige områdene for å bygge ut havvindparker

Fiskerne vi har snakket med er samstemte i at etablering av slike anlegg vil være svært negativt for fiskeriene og legge beslag på mye areal som de er helt avhengig av

Å etablere havvindparker på mindre tilgjengelige arealer utenom fiskebankene vil gi mer utfordrende anlegg og medføre økte kostnader

Fiskerne beskriver at de både nasjonalt og gjennom lokale fiskarlag har forsøkt å komme med innspill til prosesser, men opplever å ikke bli hørt. I noen tilfeller har fiskerne kommet med forslag om store endringer, med flytting av vindparker til dypere områder. I andre tilfellene har det kommet forslag om å for eksempel snu parkene, eller å gjøre andre små justeringer i plasseringen. Felles for prosessene med oppdrett og havvind er at fiskerne ikke føler seg hørt eller tatt på alvor

Framtidas arealbruk og lite utnyttede ressurser

Framtidas arealbehov vil ikke nødvendigvis være det samme som i dag. Ingen vet hva som faktisk kommer til å skje, men fiskerinæringens arealbehov kan komme til å endres endres som følge faktorer som naturlige svingninger i økosystemene og klimaendringer, og med det endrede bestandsstørrelser og vandringsmønstre, teknologiutvikling, politisk utvikling og reguleringer, for å nevne noen.

Også arter som til nå ikke har vært av stor betydning for den norske fiskerinæringen kan bli viktige i framtiden. Dette gjelder både arter som til nå har vært lite utnyttet, såkalt lite utnyttede ressurser, og fremmede arter som ikke har hatt stor tilstedeværelse i våre økosystemer tidligere, men som av ulike grunner nå finnes her

Drøbakkråkebolle er en slik lite utnyttet ressurs

Arten har høstet stor oppmerksomhet da den over flere tiår har bidratt til dels betydelig nedbeiting av tareskogen langs kysten, som er en svært viktig naturtype

I Asia regnes denne arten som en delikatesse, og det er et stort marked for den

Drøbakkråkebollen er utbredt langs hele norskekysten og ved Svalbard.

Flere ulike høstingsteknikker for drøbakkråkeboller har blitt testet ut i Norge – både bruk av dykkere og fjernstyrte undervannsroboter. Det har imidlertid vært utfordrende å utvikle et lønnsomt fiskeri, spesielt med tanke på de utfordrende værforholdene en opplever vinterstid i Nord-Norge

Likevel, tatt i betraktning påvirkningen kråkeboller har på økosystemene langs kysten, taler det for at en kunne vurdert å å skape insentiver for å høste den i langt større omfang enn i dag.

Høsting av lite utnyttede ressurser har så langt ikke ført til store endringer i norsk fiskeriaktivitet. Dersom interessen for slik høsting tar seg opp, vil dette kunne medføre endret arealbehov for fartøy som velger å satse på disse mulighetene

Arter vi mennesker flytter, bevisst eller ubevisst, til steder de opprinnelig ikke hører hjemme omtales som fremmede arter

Fremmede arter kan utgjøre en trussel mot naturmangfoldet i Norge, så vel som på verdensbasis

Fire fremmede arter som har etablert seg i norske farvann er kongekrabbe, snøkrabbe, pukkellaks og stillehavsøsters

Snøkrabbe har sin naturlige utbredelse i det nordvestlige Atlanterhavet og nordlige områder i Stillehavet. I norske farvann ble arten først observert i 1996, sørøst i Barentshavet

Det er to mulige forklaringer på hvordan arten har spredd seg til Barentshavet: enten innvandring fra øst eller innførsel via ballastvann

Snøkrabben opptrer på ulikt dyp og ulike bunntyper gjennom livet – alt fra grunne områder med grove strukturer kan krabben gjemme seg i, til bløtbunnsområder med leire og sand

Kommersielt teinefiske etter snøkrabbe har foregått siden 2012 og de siste årene har det fra hele Barentshavet blitt fangstet i underkant av 20 000 tonn per år. Norge og Russland forvalter snøkrabbestanden i Barentshavet, og fra 2017 ble det innført snøkrabbekvote for den norske sonen i Barentshavet

Snøkrabbe anses for å ha stort invasjonspotensiale. Arten er allerede observert ved Svalbard og det er tenkelig at spredning vil skje til flere områder rundt øygruppen

Forvaltningen av kongekrabbe, med fri tilgang til fiske vest for Nordkapp, har vist at fiske kan ha en betydelig rolle i begrensning av fremmede arters utbredelse.

Videre lesning

I denne artikkelen har vi presentert noen smakebiter fra prosjektet
Kunnskapssammenstilling om bruk av sjøareal for hele
sjømatnæringen

Her tar vi for oss arealbruk i fiskerinæringen

Denne artikkelen fokuserer i hovedsak på innspill fra selve brukerne av sjøarealene, fiskerne, og trekker inn annen informasjon fra prosjektet

Prosjektet gir også inngående oversikt over formelle krav og reguleringer med hensyn til arealbruk i fiskerinæringen, og en vurdering av hvilken betydning ulike endringer i regulering kan få for den framtidige arealbruken.

Det er også hentet inn og framstilt informasjon basert på store mengder data som gir oss kunnskap om fiskerienes bruk av arealene, naturgitte kvaliteter og endringer over tid.

Prosjektet er finansiert av Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering.

Informasjon om prosjektet og rapporten Kunnskapssammenstilling om bruk av sjøareal i sjømatnæringen - Fiskeri kan finnes på prosjektsiden:

<https://www.fhf.no/prosjekter/prosjektbasen/901749/>